

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat suomalaisissa korkeakouluissa

**Miksi Suomeen on päädytty ja kiinnostaako työskentely Suomessa opintojen jälkeen?
Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja**

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:14

Henna Juusola, Hanna Nori, Anu Lyytinen,
Vuokko Kohtamäki ja Jussi Kivistö

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:14

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat suomalaisissa korkeakouluissa

Miksi Suomeen on päädytty ja kiinnostaako työskentely Suomessa opintojen jälkeen?

Henna Juusola, Hanna Nori, Anu Lyytinen, Vuokko Kohtamäki ja Jussi Kivistö

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

© 2021 tekijät ja opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN pdf: 978-952-263-833-5

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Kannen kuva: Syda Productions /Mostphotos

Helsinki 2021

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat suomalaisissa korkeakouluissa. Miksi Suomeen on päädytty ja kiinnostaako työskentely Suomessa opintojen jälkeen? Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja

---

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2021:14**Teema**

Koulutus

Julkaisija Opetus- ja kulttuuriministeriö**Tekijä/t** Henna Juusola, Hanna Nori, Anu Lyytinen, Vuokko Kohtamäki ja Jussi Kivistö**Toimittaja/t****Yhteisötekijä****Kieli** suomi**Sivumäärä**

39

Tiivistelmä

Artikkeli on osa Eurostudent VII -julkaisusarjaa. Artikkelissa tarkastellaan ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden motivaatioita hakeutua Suomeen opiskelemaan ja kiinnostusta jäädä Suomeen opintojen jälkeen. Tarkastelun kohteena on myös ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden sijoittuminen tutkinnon jälkeen työllistymisen näkökulmasta. Artikkelin aineisto koostuu Eurostudent VII -tutkimuksen tilastoaineistosta ja Opintohallinnon tilastopalvelu Vipusen tilastoista. Analyysin johtopäätöksistä ilmenee, että suomalaisen koulutusjärjestelmän maine ja toiveet työskennellä Suomessa ovat merkittäviä tekijöitä saapua Suomeen, mutta Suomeen jäämiseen vaikuttavat lopulta työpaikan ohella myös sosiaaliset tekijät, kuten henkilökohtaiset suhteet. Siten yksilötasolla päätös jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen on osa elämänpolkua, jossa korostuvat laajemmat yhteiskunnalliset tukimekanismit. Artikkelin lopuksi esitämme johtopäätöksiin ja aiempaan tutkimuskirjallisuuteen perustuvia suosituksia, joilla voidaan tukea ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen hakeutumista, Suomessa opiskelua ja Suomeen asettumista opintojen jälkeen.

Asiasanat korkeakoulut, työllistyminen, koulutus**ISBN PDF** 978-952-263-833-5**ISBN painettu****Asianumero****ISSN PDF**

1799-0351

ISSN painettu**Hankenumero**

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-833-5>

Utländska examensstuderande vid finländska högskolor. Varför har studerandena kommit till Finland och är de intresserade av att arbeta i Finland efter studierna? Artikelserie för EUROSTUDENT VII-undersökningen

---

Justitieministeriets publikationer 2021:14**Tema**

Utbildning

Utgivare Justitieministeriet**Författare** Henna Juusola, Hanna Nori, Anu Lyytinen, Vuokko Kohtamäki och Jussi Kivistö**Redigerare****Utarbetad av****Språk** finska**Sidantal**

39

Referat

Artikeln är en del av publikationsserien Eurostudent VII. I artikeln behandlas orsakerna till att utländska examensstuderande söker sig till Finland för att studera och deras intresse att stanna kvar i Finland efter studierna. Därtill har man utrett de utländska examensstuderandenas sysselsättning efter examen. Artikeln bygger på statistikmaterialet från Eurostudent VII-undersökningen och statistiken från Studieförvaltningens statistiktjänst Vipunen. Av slutsatserna av analysen framgår att det finländska utbildningssystemets goda rykte och önskemålet om att arbeta i Finland är viktiga faktorer för att komma till Finland, men beslutet att stanna kvar i Finland påverkas i sista hand förutom av arbetsplatsen även av sociala faktorer, såsom personliga relationer. På individnivå är beslutet att stanna kvar i Finland efter examen därmed en del av den enskilda personens egen livsväg, där även större samhälleliga stödmekanismer betonas. I slutet av artikeln finns rekommendationer som baserar sig på slutsatserna och tidigare forskningslitteratur och som syftar till att stödja utländska examensstuderandes möjligheter att söka sig till Finland, studera i Finland och etablera sig i Finland efter studierna.

Nyckelord högskolor, sysselsättning, utbildning**ISBN PDF** 978-952-263-833-5**ISBN tryckt
Ärendenummer****ISSN PDF** 2490-208X**ISSN tryckt
Projektnummer****URN-adress** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-833-5>

**Foreign students pursuing a degree in Finnish higher education institutions.
Why the students came to Finland and whether they are interested in working
in Finland after graduation
Eurostudent VII article series**

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2021:14   **Subject**   Education

Publisher   Ministry of Education and Culture

Authors   Henna Juusola, Hanna Nori, Anu Lyytinen, Vuokko Kohtamäki and Jussi Kivistö

Editor

Group Author

Language   Finnish

Pages

39

Abstract

The article is part of the Eurostudent VII series. The article examines the reasons why foreign students pursuing a degree apply for a student place in Finland and their interest in staying in Finland after graduation. This study also focuses on the placement of foreign graduates after graduation from the point of view of employment. The material in the article consists of statistical data from the Eurostudent VII survey and education statistics provided by Vipunen, the education administration's reporting portal. The conclusions of the analysis show that the reputation of the Finnish education system and the graduates' desire to work in Finland are important factors in arriving in Finland. Ultimately, however, staying in Finland is influenced not only by a workplace but also by social factors, such as personal relationships. Thus, at the level of the individual, the decision to stay in Finland after graduation is part of a life path that highlights wider social support mechanisms. At the end of the article, we propose recommendations based on conclusions and earlier research literature that can support the admission of foreign students to Finland, their studies in Finland and them settling in Finland after graduation.

Keywords   higher education institutions, employment, education

---

ISBN PDF   978-952-263-833-5

**ISBN printed
Reference number**

ISSN PDF   1799-0351

**ISSN printed
Project number**

URN address   <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-833-5>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Tilastotietoa ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista	9
3	Suomeen integroitumisen lähtökohdat	13
	3.1 Opiskelumaan valintaan vaikuttavat tekijät	13
	3.2 Maahanmuuttoon liittyvät säädökset	14
	3.3 Sosiaalinen ja akateeminen ympäristö	15
	3.4 Työskentely Suomessa opintojen aikana ja sen jälkeen	16
4	Tutkimuskysymykset, aineisto ja analyysi	18
5	Tulokset	19
	5.1 Suomeen hakeutumisen syyt	19
	5.2 Opiskelijoiden opintojen jälkeiset suunnitelmat	22
	5.3 Opiskelijoiden suunnitelmiin vaikuttavat tekijät	25
	5.4 Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen	30
6	Pohdinta ja johtopäätökset	33
7	Tutkimustuloksiin perustuvat suositukset	36
	Lähteet	38

1 Johdanto

Sanna Marinin hallitusohjelmassa yhtenä tavoitteena on vahvistaa suomalaisen korkeakoulutuksen kansainvälistä kilpailukykyä ja helpottaa ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymistä Suomeen opintojensa jälkeen. Työllistymismahdollisuuksien edistämiseksi hallitusohjelmassa esitetään ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden oleskelulupakäytäntöiden uudistamista. (Valtioneuvosto 2019.) Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat nähdäänkin enenevässä määrin potentiaalisena kansallista osaamiskapasiteettia kasvattavana ryhmänä (OKM 2017), joiden työllistymisedellytysten parantamisen odotetaan vastaavan tuleviin kansallisiin työvoimatarpeisiin. Opiskeluperustainen maahanmuutto voi tulevaisuudessa olla myös yksi vaikuttava tekijä kansallista koulutustarvetta ennakoitaessa ja se voi tarjota helpotusta työvoiman alueelliseen saatavuuteen, joka on työmarkkinoiden toimivuuden kannalta eräs keskeisimpiä asioita (Aro ym. 2020). Tässä artikkelissa näihin ajankohtaisiin teemoihin tartutaan erityisesti ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen työllistymisen näkökulmasta. Huomioimme artikkelissa myös opiskelumaan valintaan liittyvät tekijät.

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrällinen kasvu sijoittuu 2000-luvun taitteeseen, jolloin ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kipusi 7 000:een, kun se vielä 1990-luvun alussa oli 1 500 (Aalto 2003). Tuolloin ulkomaiset tutkinto-opiskelijat nähtiin yhtenä merkittävänä keinona edistää korkeakoulujen kansainvälistymistä, vahvistaa kansallista kilpailukykyä ja tuottaa työmarkkinoille osaavaa työvoimaa väestön ikääntyessä (Aalto 2003). Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden osalta vuosituhannen alun koulutus- ja työvoimapolitiittiset tavoitteet houkutellessa kansainvälisiä opiskelijoita Suomeen ovat edelleen keskeisiä. Samalla ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä on kasvanut jo 20 000:een edustaen siten määrällisesti merkittävää opiskelijaryhmää suomalaisissa korkeakouluissa, joilla aiemman tutkimuksen perusteella on myös kiinnostusta työllistyä Suomeen valmistumisensa jälkeen (Villa ym. 2016). Kuitenkin tällä hetkellä ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista vain vajaa puolet on työllistynyt Suomeen, kun valmistumisesta on kulunut vuosi (OPH 2017).

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksiin Suomessa vaikuttavat lukuisat tekijät, kuten opiskelijan omat työllistymistä koskevat tavoitteet (Medvedeva 2018), sosiaaliset verkostot (Kinnunen 2003), suomen kielen taito (Välimaa ym. 2013) ja oleskelulupakäytännöt (Villa ym. 2016). Puutteelliset tiedot työpaikoista (Medvedeva 2018) ja työllistymistä hankaloittavat oleskelulupakäytännöt (OKM 2019) asettavatkin ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työmarkkina-aseman eräänlaiseksi ”harmaaksi alueeksi” suhteessa

kotimaisiin opiskelijoihin (ks. Marginson 2012). Työllistymisellä on kuitenkin nähty olevan merkittävä vaikutus ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan (Kinnunen 2003) ja halukkuuteen jäädä Suomeen opintojen jälkeen (Kinnunen 2003; Niemelä 2008; SAMOK 2008). Aiemmissä tutkimuksissa työllistymistä on tutkittu lähinnä yliopisto-opiskelijoiden näkökulmasta (Villa ym. 2016), vaikka ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita on verrattain tasaisesti molemmilla korkeakoulusektoreilla. Esimerkiksi vuonna 2018 yliopistoissa opiskeli 10 700 ja ammattikorkeakouluissa 9 500 ulkomaista tutkinto-opiskelijaa (OPH 2019). Ajantasaista, lukuvuosimaksujen käyttöönoton jälkeen kerättyä tietoa ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista on molemmista korkeakoulusektoreista vain vähän tarjolla.

Analyysimme mahdollistaa ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden opiskelumaan valintaan ja työllistymiseen vaikuttavien tekijöiden analyysin ajalta ennen COVID-19 -kriisiä. Kriisi on jo vaikuttanut kansainvälistä opiskelijaliikkuvuutta koskeviin järjestelyihin esimerkiksi Euroopan komission rahoittaman Erasmus+ liikkuvuusohjelman osalta (European Commission 2020). Huomioimme myös aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa esitetyt työllistymistä ja opiskelumaan valintaa koskevat tulokset, jotka on julkaistu 2000-luvun alussa (esim. Kinnunen 2003; Niemelä 2008; SAMOK 2008). Tämä mahdollistaa potentiaalisen muutoksen todentamisen tilanteeseen, jolloin lukuvuosimaksut eivät olleet käytössä. Tutkimuksemme tuloksiin pohjautuen esitämme artikkelin lopuksi kehitysehdotuksia ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden asemaa parantavista koulutus- ja työvoimapolitiittisista keinoista suhteessa kotimaisiin opiskelijoihin.

2 Tilastotietoa ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista

Vuonna 2017 yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkinto-opiskelijoista seitsemän prosenttia oli ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita. OECD¹-maissa ulkomaisia opiskelijoita oli vuonna 2016 keskimäärin kuusi prosenttia. Suomessa on siis hieman enemmän ulkomaisia opiskelijoita kuin OECD-maissa keskimäärin.

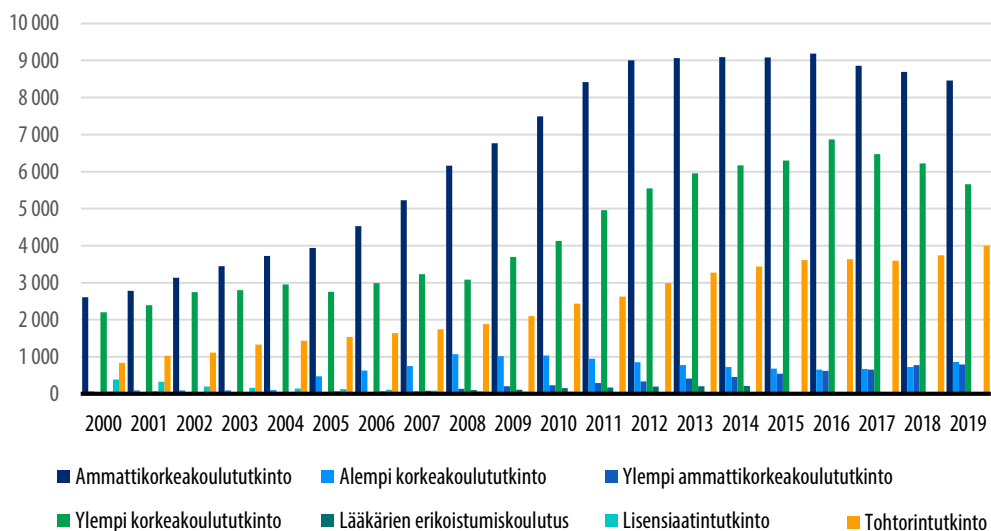
Ulkomaisten opiskelijoiden määrä on myös viimeisten vuosien aikana kasvanut. Kun vuonna 2000 yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskeli yhteensä 1 434 uutta ulkomaista tutkinto-opiskelijaa, oli vastaava luku vuonna 2019 yhteensä 4 572 uutta opiskelijaa. Määrä on suhteellisesti kasvanut 231 prosentilla. Uusien opiskelijoiden määrässä on tapahtunut muutosta myös viimeisten vuosien aikana. Esimerkiksi uusien ulkomaisten yliopisto-opiskelijoiden määrä kasvoi lähes viidenneksellä vuonna 2018 verrattuna vuoteen 2017 (Tilastokeskus 2020a). Absoluuttisena lukuna uusia ulkomaisia opiskelijoita oli kaikkien eniten vuonna 2016 eli 5 517 opiskelijaa. Toinen huippuvuosi oli vuonna 2012, jolloin uusia opiskelijoita oli yhteensä 5 154.

Viimeisimmän tiedon mukaan sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa kymmenen prosenttia opiskelijoista on ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita (Tilastokeskus 2020b). Korkeakoulusektoreittain määrät ovat hieman vaihdelleet. Vuodesta 2012 alkaen yliopistoissa on opiskellut suhteellisesti hieman enemmän ulkomaisia opiskelijoita verrattuna ammattikorkeakouluihin, kuitenkin vuosina 2009–2012 kummallakin sektorilla opiskeli vuosittain lähes sama määrä ulkomaisia opiskelijoita. Absoluuttisina lukuina tarkastellen ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä on Suomessa kasvanut noin 20 000:een.

Kuten kuviosta 1 selviää, ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita on enemmän ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa. Tarkasteltaessa ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden kokonaislukumäärää tutkintoasteittain voidaan havaita, että korkeakouluissa opiskelevat ulkomaiset opiskelijat opiskelevat tyypillisesti ammattikorkeakoulututkintoa (kuvio 1). Vastaavasti suurin osa yliopistoissa opiskelevista ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista suorittaa ylemmää korkeakoulututkintoa.

---

1 Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD)

Kuvio 1. Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat tutkintoasteen mukaan 2000–2019²

Yliopistoissa uusien ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden osuus oli vuonna 2018 kymmenen prosenttia. Vuosina 2016–2017 uusien ulkomaisten opiskelijoiden osuus laski. Vuodesta 2017 vuoteen 2018 osuus on jälleen kasvanut. Yliopistotutkintojen kaikilla asteilla uusista ulkomaaisista opiskelijoista suurin osa on miehiä. Naisten osuus oli 44 prosenttia vuonna 2018. Uudet ulkomaiset yliopisto-opiskelijat opiskelevat Suomessa ensisijaisesti ylempää korkeakoulututkintoa. Heidän osuutensa oli 70 prosenttia kaikista uusista ulkomaaisista tutkinto-opiskelijoista vuonna 2018. Tohtoritutkinnoissa osuus oli noin 22 prosenttia. Uusista alemman korkeakoulututkinnon opiskelijoista puolet oli naisia, ylempään korkeakoulututkinnon opiskelijoista naisia oli 44 prosenttia ja tohtoriopiskelijoista 41 prosenttia. (Tilastokeskus 2020.) Kymmenestä tilastoidusta koulutusalaista kuitenkin vain neljällä koulutusallalla ei uusilla opiskelijoilla ole naisennemmistöä. Naiset opiskelevat erityisesti kasvatusaloilla (65 % uusista opiskelijoista naisia), humanistisilla ja taidealoilla (66 %), yhteiskunnallisilla aloilla (58 %), kaupan, hallinnon ja oikeustieteen aloilla (56 %), terveys- ja hyvinvointialoilla (54 %) sekä palvelualoilla (71 %). Naisten osuus on miehiä selvästi pienempi tietojenkäsittelyssä ja tietoliikenteen alalla (29 %) sekä tekniikan aloilla (28 %). (Tilastokeskus 2020.) Ulkomaisten miesten opiskelu on selvästi keskittynyt kahdelle koulutusallalle, kun taas naisten opiskelu hajaantuu usealle eri koulutusallalle.

Ulkomaaisista tutkinto-opiskelijoista valtaosa saapuu Suomeen Aasiasta ja Suomen naapurimaista. Esimerkiksi vuonna 2018 ulkomaaisista korkeakouluopiskelijoista 42 prosenttia oli

² Tiedot perustuvat Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tilastotietoihin: <https://vipunen.fi/fi-fi>

kansalaisuudeltaan vietnamilaisia, venäläisiä ja kiinalaisia. Alla olevaan taulukkoon (taulukko 1) on koottu yleisimmät ulkomaisten opiskelijoiden kansalaisuudet vuodelta 2018. Taulukossa on esitetty kymmenen ulkomaisten opiskelijoiden yleisintä kansalaisuutta. 20 yleisimmän kansalaisuuden suhteellinen osuus vaihtelee kahdesta prosentista 16 prosenttiin.

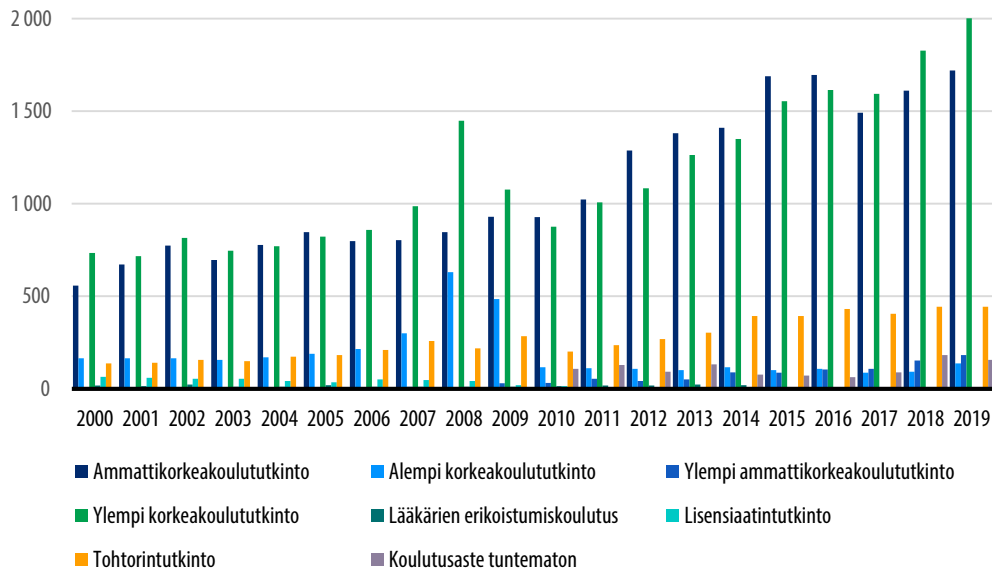
Taulukko 1. Korkeakouluissa opiskelevien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden yleisimmät kansalaisuudet vuonna 2018³

	Ammattikorkeakoulut	Yliopistot	Yhteensä
Vietnam	1 817	598	2 415
Venäjä	1 423	801	2 224
Kiina	525	1 119	1 644
Nepal	755	283	1 038
Intia	135	663	798
Bangladesh	310	460	770
Viro	417	271	688
Saksa	280	403	683
Pakistan	142	493	635
Iran	73	472	545

Ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita valmistuu vuosittain useampi tuhat (kuvio 2). Esimerkiksi yliopistoista valmistui vuonna 2019 yhteensä 2 043 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanutta. Samana vuonna ammattikorkeakouluista valmistui yhteensä 1 902 ulkomaista tutkinnon suorittajaa, joista valtaosa (90 %) sai tutkintotodistuksen ammattikorkeakoulututkinnosta. Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja ulkomaiset opiskelijat suorittavat erittäin vähän. Koska yliopistoissa tyypillisin ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden suorittama tutkinto on ylempi korkeakoulututkinto, on se usein kestoaltaan lyhyempi kuin ammattikorkeakoulututkinto. Tällä voi olla joitain vaikutuksia eri korkeakoulusektoreilta valmistuvien ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määriin.

³ Tiedot perustuvat Opetushallituksen esittämään ja Tilastokeskuksen keräämään tilastotietoon: <https://www.oph.fi/fi/tilastot/ulkomaalaiset-tutkinto-opiskelijat-suomen-korkeakouluissa#0811d3f3>

Kuvio 2. Ulkomaisten korkeakouluopiskelijoiden suorittamat tutkinnot yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa⁴

⁴ Tiedot perustuvat Opetushallituksen esittämään ja Tilastokeskuksen keräämään tilastotietoon: <https://www.oph.fi/fi/tilastot/ulkomaalaiset-tutkinto-opiskelijat-suomen-korkeakouluissa#0811d3f3>

3 Suomeen integroitumisen lähtökohdat

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen integroitumiseen⁵ vaikuttavat lukuisat erilaiset opiskelijan lähtömaahan, suomalaisen yhteiskuntaan, korkeakouluyhteisöön ja henkilön sosiokulttuuriseen taustaan liittyvät tekijät (Kinnunen 2003; Korhonen 2015). Tässä luvussa integroitumista tarkastellaan Suomeen muuttamisen, Suomessa opiskelemisen ja Suomessa työskentelemisen näkökulmista.

3.1 Opiskelumaan valintaan vaikuttavat tekijät

Perez-Encinas'n ym. (2020) mukaan keskeisimmät ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden opiskelumaan valintaan vaikuttavat työntö- ja vetovoimatekijät eurooppalaisessa korkeakoulukontekstissa voidaan jakaa kolmeen pääteemaan: 1) koulutukselliset tekijät, 2) sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset tekijät sekä 3) taloudelliset tekijät. Koulutuksellisissa tekijöissä korostuu erityisesti opetuksen ja tutkimuksen laatu, opiskelujärjestelyt (kuten opiskelijavalintamenettelyt) ja kansainvälinen oppimisympäristö, mutta myös koulutuksen jälkeiset uramahdollisuudet. Sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset tekijät kulminoituvat sosiaaliseen elämään ja opiskelupaikkakunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin sekä kohdemaan kansainvälisesti houkuttelevaan ilmapiiriin, kuten paikallisten vastaanottavaisuuteen ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita kohtaan. Taloudellisissa tekijöissä painottuu asumis- ja muut elinkustannukset. (Perez-Encinas ym. 2020.)

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden kiinnostus saapua opiskelemaan Suomeen on koko 2000-luvun ajan ollut kytköksissä erityisesti koulutuksellisiin tekijöihin, kuten koulutuksen hyvään maineeseen ja opiskelijoiden korkeakoulutuksen jälkeistä uraa koskeviin henkilökohtaisiin suunnitelmiin (Kinnunen 2003; Niemelä 2008; SAMOK 2007; OKM 2019). Näin siitäkin huolimatta, että opiskelumaan valintaan ovat vaikuttaneet myös sosiaaliset tekijät, kuten Suomessa asuva seurustelukumppani (Kinnunen 2003). Aiemmin myös mahdollisuus opiskella ilman lukuvuosimaksuja oli ulkomaisten korkeakouluopiskelijoiden mielestä yksi keskeinen Suomen vetovoimatekijä, mutta tällöinkin ammattikorkeakouluissa ja

⁵ Integroitumisella tässä yhteydessä viitataan ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden aktiiviseen asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa korkeakouluopintojen kautta (Kinnunen 2003).

yliopistoissa opiskelevien ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden keskeisin syy tulla Suomeen opiskelemaan oli koulutuksen laatu. (Niemelä 2008; SAMOK 2007.)

3.2 Maahanmuuttoon liittyvät säädökset

Vastaanottavan maan näkökulmasta korkeakouluissa opiskelevat ulkomaiset tutkinto-opiskelijat edustavat ”maahanmuuttajan ideaalia” (Mosneaga & Winther 2013), joilla on kansallisesti helposti tunnistettava korkeakoulututkinto. Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat potentiaalisesti jäävät myös maahan pysyvästi asumaan opintojensa jälkeen lisäten siten kansallista osaamiskapasiteettia kansainvälistyvän työelämän tarpeisiin (Mathies & Karhunen 2020). Samalla huomio on kohdistunut Suomeen muuttamisen lupakäytänteiden sujuvoittamiseen siten, että Suomeen muuttamisen edellytyksenä olevan oleskeluluvan saaminen toteutuisi mahdollisimman nopeasti, eikä siten tarpeettomasti hankaloittaisi opiskelijoiden saapumista Suomeen (OKM 2019).

Tällä hetkellä Euroopan unionin (EU) ja Euroopan talousalueen (ETA) ulkopuolelta tulevat ulkomaiset tutkinto-opiskelijat voivat hakea opiskelun perusteella oleskelulupaa sen jälkeen, kun hyväksymispäätös opiskelupaikasta on tehty. Ulkomaiset opiskelijat hakevat oleskelulupaa ennen Suomeen saapumistaan Suomen edustustosta. Mikäli oleskelulupahakemuksessa on tarvittavat tiedot, tehdään päätös oleskeluluvasta 90 päivän kuluessa hakemuksen jättämisestä. Ulkomaisten opiskelijoiden oleskeluluvan myöntämisen kannalta keskeistä on myös se, että oleskelulupien käsittelystä vastaavalla Maahanmuuttovirastolla on tiedossa korkeakoulujen edellyttämien maksujen täyttäminen ja opiskelijaksi hyväksyminen ilman ehdollisuuksia. Tyypillisesti korkeakoulujen edellyttämät maksut koskevat lukuvuosimaksuja ja sairausvakuutusta. Tämän lisäksi EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden on osoitettava toimeentulonsa turvaaminen, joka säädetään erikseen ulkomaalaislaissa. (OKM 2019.)

Oleskelulupa myönnetään tutkintoon johtavan opiskelun perusteella lähtökohtaisesti kahdeksi vuodeksi, jonka jälkeen oleskeluluvalle haetaan jatkoa Maahanmuuttovirastolta. Jatkoluvan saaminen edellyttää, että oleskeluluvan saamiseen liittyvät ehdot täyttyvät. Käytännössä tämä tarkoittaa toimeentulon edellytysten todentamista, maksuvaatimusten täyttymistä (lukuvuosimaksut, sairausvakuutusmaksut) ja opintojen etenemistä suunnitelman mukaisesti. Jälkimmäisestä voidaan kuitenkin joustaa, mikäli opiskelijalla on esimerkiksi terveyteen liittyvistä syistä johtuvia viivästyksiä opinnoissaan. (OKM, 2019.) Oleskeluluvan käsittelyaikataulu on toisinaan hankaloittanut ulkomaisten opiskelijoiden Suomeen saapumista, sillä esimerkiksi päätökset opiskelijavalinnoista voivat saapua verrattain myöhään, jolloin aikaa luvan hakemiselle ennen opintojen aloitusta jää vain vähän (ks. esim. Halttunen 2019).

3.3 Sosiaalinen ja akateeminen ympäristö

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan opintojensa aikana on kytköksissä laajasti sekä lähtömaan että kohdemaan sosiokulttuuriseen kontekstiin. Integroitumiseen vaikuttavat myös opiskelijan henkilökohtaiset taustatekijät sekä kohdekorkeakouluuyhteisön valmiudet huomioida eritaustaiset opiskelijat. (Arthur 2017.) Integroitumista voikin tukea tai hankaloittaa ulkomaisten opiskelijoiden oikeudellinen asema kohdemaassa (Marginson 2012) sekä valtaväestön asenteet ja käyttäytyminen valtaväestöstä poikkeavia kulttuuri- ja kielitaustaisia henkilöitä kohtaan (Kinnunen 2003).

Marginsonin (2012) mukaan ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ovat oikeudellisesti usein opiskelumaassaan ns. harmaalla alueella (grey zone), jossa ulkomaisilla opiskelijoilla on puutteelliset tai maan kansalaisiin verrattuna heikommat oikeudet esimerkiksi työntekoon. Ulkomaiset opiskelijat ovat tästä näkökulmasta tarkasteltuna kahden kansallisen sääntelyjärjestelmän välissä. Yhtäältä he kuuluvat kansalaisuutensa kautta oman kotimaansa sääntelyjärjestelmään. Toisaalta ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ovat opiskelupaikkansa kautta osa vastaanottavan maan sääntelyjärjestelmää. (Marginson 2012.) Samalla ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden oikeudet eivät ainoastaan ole riippuvaisia lainsäädännöstä, vaan vaikutusta on myös yleisellä asenneilmapiirillä sekä kansallisilla poliittisilla diskursseilla ja institutionaalisilla käytännöillä, jotka voivat edistää ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden yhteiskunnallista osallisuutta, mutta myös ylläpitää ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden toiseutta ja asemaa ”muina” (others) (Marginson 2012; Kinnunen 2003). Heikompi oikeudellinen ja yhteiskunnallinen asema voikin aiheuttaa ulkomaisille opiskelijoille epävarmuutta (Marginson 2012) ja vaikuttaa opiskelijoiden halukkuutteen jäädä opiskelumaahan opintojensa jälkeen.

Oikeudellisen aseman ohella ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden integraatioon vaikuttavat sosiaalinen vuorovaikutus ja tuki (Korhonen 2015; Kinnunen 2003). Yleisellä tasolla voikin todeta, että kannustava ja tukeva, kulttuurisen moninaisuuden huomioon ottava sosiaalinen ympäristö luo ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille puitteet osallistua opiskelijaelämään ja suomalaiseen yhteiskuntaan laajemmin (Korhonen 2015; Kinnunen 2003; Arthur 2017). Sosiaalinen vuorovaikutus ja verkostot voivat myös mahdollistaa vertaistuen ja ns. hiljaisen tiedon jakamisen esimerkiksi työllistymiseen tai uraan liittyvissä asioissa – seikoissa, jotka eivät välttämättä sisälly opetussuunnitelmaan (Korhonen 2015). Ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille korkeakoulut ovat usein ensisijainen sosiaalinen ympäristö (Arthur 2017; Kinnunen 2003), erityisesti silloin kun opiskelumaassa ei ole ennestään ystäviä tai muita sosiaalisia kontakteja. Siten akateeminen ympäristö, sieltä saatu tuki ja verkosto, voivat merkittäväällä tavalla edesauttaa ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden integroitumista uuteen maahan. (Arthur 2017.)

Suomeen saapuneiden ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden keskeiseksi integroitumista tukeviksi lähtökohdiksi on aiemmissa tutkimuksissa havaittu opintojen sujuva eteneminen ja korkeakoulujen tarjoamat tukipalvelut, kuten kirjastopalvelut ja IT-palvelut (Kinnunen 2003). Uuteen ympäristöön sopeutumista edistävät myös akateemisen kulttuurin epämuodollisuus ja vähäinen hierarkia opetushenkilökunnan ja opiskelijoiden välillä (Kinnunen 2003). Toisaalta akateemisen kulttuurin erilaisuus Suomen ja opiskelijan lähtömaan välillä on koettu opiskelun sujuvuutta hankaloittavaksi tekijäksi (Medvedeva 2018). Ongelmalliseksi on myös koettu englanninkielisen tiedotuksen puuttuminen esimerkiksi opiskelijoille järjestetyistä vapaa-ajan tapahtumista (Niemi 2008) ja vähäinen vuorovaikutus suomalaisten opiskelijoiden kanssa (Kinnunen 2003; OPH 2018; Medvedeva 2018), vaikka ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ovatkin verrattain hyvin ryhmäytyneet keskenään (OPH 2018). Integroitumista haittaavana tekijänä on myös mainittu suomalaisen yhteiskunnan sulkeutuneisuus ja syrjäytymiskokemukset (Kinnunen 2003), vaikka Suomi sinänsä koettiin turvalliseksi maaksi (OPH 2018). Haasteista huolimatta moni on halukas jäämään Suomeen asumaan opintojensa jälkeen (Mathies & Karhunen 2020), mikäli saa opintojensa jälkeen töitä (Kinnunen 2003; OPH 2018).

3.4 Työskentely Suomessa opintojen aikana ja sen jälkeen

Ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla on mahdollista työskennellä opintojensa ohella keskimäärin 25 tuntia viikossa. Kuitenkin silloin, kun työn katsotaan olevan opintoihin sisältyvää työharjoittelua tai opiskelija tekee opintoihin sisältyvän opinnäytetyön ansiotyönä, tuntirajoituksia ei ole. Lisäksi ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla on mahdollisuus tehdä kokoaikaista työtä silloin, kun oppilaitos ei järjestä varsinaista opetusta. (OKM 2019.) Käytännössä tämä mahdollistaa sen, että ulkomaisilla opiskelijoilla on opiskelusta vapaana aikaa, kuten lomilla, mahdollisuus työskennellä kokopäiväisesti ja saada sitä kautta arvokasta työkokemusta suomalaisesta työelämästä.

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat voivat tutkinnon suorittamisen jälkeen jäädä töihin Suomeen tai hakea oleskelulupaa työnhakua varten. Työnhakua varten voidaan nykyisen lain säädännön puitteissa myöntää tilapäinen oleskelulupa korkeintaan vuodeksi. Myönnetyn oleskeluluvan edellytys on, että toimeentulo on turvattu. Työskentelyn voi aloittaa välittömästi sopivan työpaikan löydyttyä, eikä työn tarvitse olla samalta alalta kuin opiskeltu tutkinto. Oleskelulupa tulee uusina viimeistään, kun työnhakuun myönnetty lupa on umpeutunut. (OKM 2019.)

Vaikka lainsäädäntö mahdollistaa osa-aikaisen työnteon opintojen aikana, voi ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymisen esteenä olla sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä. Esimerkiksi aiemmissa tutkimuksissa erääksi keskeiseksi työllistymistä edistäväksi tekijäksi on havaittu sosiaalisten verkostojen tarjoamat tiedot potentiaalisista työpaikoista (Kinnunen

2003) – verkostojen, joita ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla ei useinkaan ole käytettävissä ja joiden muodostumista ei itsestään selvästi tueta esimerkiksi korkeakouluissa (Medvedeva 2018). Kansallisessa korkeakoulupolitiikassa verkostoitumisen merkitys työllistymisessä on hyvin tunnistettu. Samalla on huomioitu, että työnantajana toimivat yritykset eivät aina tiedä, miten korkeakouluista valmistuneita ulkomaisia osaajia voitaisiin tavoittaa (OKM 2019). Lisäksi työvoimatoimistojen ulkomaisille osaajille kohdennettu toiminta on koettu passiiviseksi (OKM 2019; Kinnunen 2003), vaikka Suomessa opiskelevilla ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla on sinällään kotimaisilla työmarkkinoilla helposti tunnistettava tutkinto (Robertson 2013). Erialaisten verkostoitumismahdollisuuksien lisääminen esimerkiksi mentoroinnin kautta onkin nähty yhdeksi kansalliseksi kehittämiskohteeksi (OKM 2019).

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ovat myös esittäneet, että suomalaisessa työelämässä edellytetään usein sujuvaa suomen kielen taitoa, vaikka kansainvälisiin koulutusohjelmiin suomen kielen kurseja on sisällytetty vain vähän. Kansainväliset koulutusohjelmat eivät välttämättä tarjoa joustavia valinnan mahdollisuuksia, jotka mahdollistaisivat esimerkiksi ylimääräisten kieliopintojen sisällyttämisen tutkintoon (OKM 2019). Koska jatko-oleskelumat ovat sidottuja muun muassa opintojen suunnitelmalliseen etenemiseen, ei myöskään ylimääräisten opintojen suorittaminen ole välttämättä ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden näkökulmasta mielekästä.

Työvoimapolittiset tavoitteet ovat lisääntyvässä määrin integroituneet osaksi kansallisen korkeakoulupolitiikan kansainvälisyystavoitteita (Mathies & Karhunen 2020) ja sillä nähdään olevan keskeinen merkitys suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisessa (OKM 2019). Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymistä on viime aikoina pyritty edistämään muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoiman Talent Boost -toimenpideohjelman kautta, jonka tavoitteena on lisätä eri viranomaistahojen, oppilaitosten ja työnantajien välistä yhteistyötä ja siten edistää ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymistä (TEM 2021). Opintojen jälkeiselle työllistymiselle on myös asetettu kansallisia tavoitteita. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) asettaman korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymistä seuraavan foorumin mukaan eräs keskeinen kansallinen tavoite vuodelle 2025 on ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllisyyden parantaminen siten, että se on samalla tasolla kuin suomalaisten vastavalmistuneiden työllistyminen (Kokko ym. 2020).

4 Tutkimuskysymykset, aineisto ja analyysi

Tässä artikkelissa tarkastelun kohteena ovat ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden opiskelumaan valintaa koskevat tekijät sekä ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden opintojen jälkeiset suunnitelmat. Keskitymme artikkelissamme erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden motivaatioon hakeutua Suomeen opiskelemaan?
- Millaiset ovat ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden opintojen jälkeiset suunnitelmat asuinpaikan ja työllistymisen näkökulmista? Mitkä tekijät opintojen jälkeisiin suunnitelmiin vaikuttavat?
- Mihin ulkomaiset tutkinto-opiskelijat tutkinnon suorittamisen jälkeen tilastojen perusteella sijoittuvat?

Tutkimuskysymyksiä tarkastellaan suhteessa opiskelijaa ja opiskelua koskeviin taustatekijöihin, kuten opiskelijan sukupuoleen ja korkeakoulusektoriin, sillä näillä on aiemman tutkimuksen mukaan ollut vaikutusta muun muassa valmistumisen jälkeisiin suunnitelmiin (esim. Kinnunen 2003).

Artikkelimme aineisto koostuu Eurostudent VII -tutkimuksen tilastoaineistosta ja Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tilastoista. Eurostudent VII -aineisto on kerätty sähköisenä kyselynä keväällä 2019. Kysely lähetettiin yhteensä 25 934:lle korkeakouluopiskelijalle, joista ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita oli yhteensä 2744. Kyselyyn vastasi noin viidesosa (21 %, n = 600) kyselyn saaneista ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista. Näistä 47 prosenttia oli naisia ja 53 prosenttia miehiä. Vastaajista 56 prosenttia opiskeli ammattikorkeakoulussa ja 44 prosenttia yliopistossa.

Eurostudent VII -aineiston keräämisestä ja käsittelystä vastasi Tilastokeskus. Tilastopalvelu Vipusen tilastoja hyödynnettiin erityisesti ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden opintojen jälkeisiä suunnitelmia kuvatessa (tutkimuskysymys 3). Artikkeleihin valitun aineiston analysoinnista vastasivat tutkijat. Vipusen tilastot perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Tilastokeskuksen keräämiin tietoihin. Aineiston analyysimenetelmänä on sovellettu lähinnä ristiintaulukointia. Eurostudent VII -kyselyaineiston analyysissä on käytetty Tilastokeskuksen määrittämää painokerrointa.

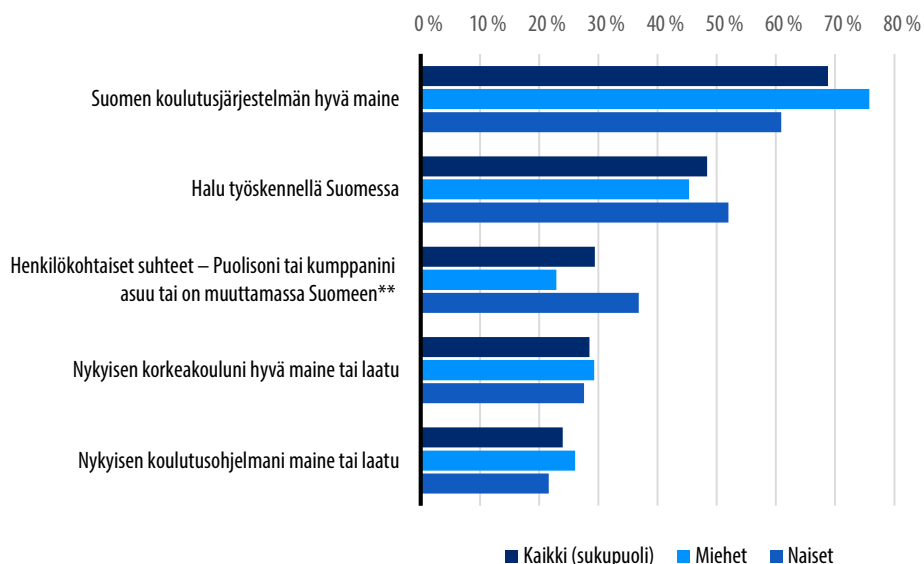
5 Tulokset

Tässä luvussa tulokset esitetään tutkimuskysymyksittäin. Ensin tarkastelemme ulkomais-
ten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen hakeutumisen syitä Eurostudent VII -kyselyaineistoon
perustuen. Tämän jälkeen vastaamme toiseen tutkimuskysymykseen: millaisia suunnitel-
mia ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla on koskien opintojen jälkeistä aikaa ja mitkä tekijät
näihin suunnitelmiin vaikuttavat? Lopuksi tarkastelemme opetushallinnon tilastopalvelu
Vipusen tilastojen valossa mihin opiskelijat sijoittuvat tutkinnon suorittamisen jälkeen.

5.1 Suomeen hakeutumisen syyt

Ulkomaisilta tutkinto-opiskelijoilta tiedusteltiin monivalintakysymyksellä niitä tekijöitä,
jotka kuvasivat opiskelijoiden motivaatiota tulla opiskelemaan Suomeen. Vastausten pe-
rusteella merkittävimmät syyt saapua Suomeen opiskelemaan olivat suomalaisen koulu-
tusjärjestelmän hyvä maine ja Suomessa työskentely valmistumisen jälkeen. Ulkomaisista
tutkinto-opiskelijoista huomattava osa (69 %) ilmoitti, että Suomen hyvä maine koulu-
tusmaana oli houkutelut opiskelijat Suomeen. Tuloksissa ei ollut juurikaan eroja korkea-
koulusektoreiden välillä: ammattikorkeakouluissa opiskelevista ulkomaisista tutkinto-opis-
kelijoista 67 prosenttia ja yliopistoissa opiskelevista ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista
70 prosenttia kertoi suomalaisen koulutusmaineen houkutelleen Suomeen. Vastaavia tu-
loksia on tullut myös aiemmissa tutkimuksissa (Kinnunen, 2003; OPH, 2018), joten mieliku-
vat suomalaisen koulutuksen maineesta pitävät pintansa.

Tarkasteltaessa Suomeen saapumisen motivaatioita sukupuolen näkökulmasta ovat tu-
lokset hyvin samankaltaisia: sekä mies- että naisopiskelijat pitivät suomalaisen koulutuk-
sen mainetta keskeisimpänä tekijänä valita Suomi opiskelun kohdemaaksi (kuvio 3), jos-
kin miehistä hieman suurempi osuus (76 %) piti mainetta tärkeänä tekijänä, kun naisista
61 prosenttia piti mainetta tärkeänä tekijänä. Halu työskennellä Suomessa oli myös tärkeä
motivaatiotekijä sekä mies- että naisopiskelijoille. Merkittävin ero mies- ja naisopiskeli-
joiden motivaatiotekijöiden välillä liittyi henkilökohtaisiin suhteisiin, kuten puolison tai
kumppanin asumiseen Suomessa. Miesopiskelijoista 23 prosenttia kertoi henkilökohtais-
ten suhteiden olleen yksi keskeinen tekijä saapua Suomeen opiskelemaan, kun vastaava
osuus naisopiskelijoilla oli 37 prosenttia. Tämä tulos oli myös tilastollisesti merkitsevä.

Kuvio 3. Motiivit tulla Suomeen opiskelemaan sukupuolen näkökulmasta

**p<0,01

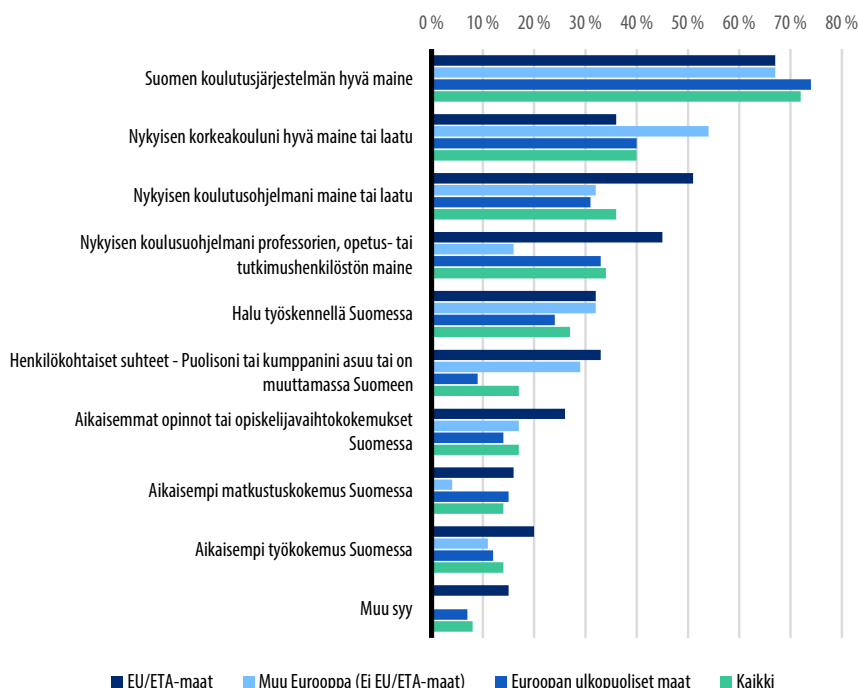
Tarkasteltaessa motivaatiotekijöitä koulutusaloittain (taulukko 2), voidaan havaita alakohtaisia eroavaisuuksia. Esimerkiksi kasvatustieteen opiskelijoille Suomen tunnettuus laadukkaana koulutusmaana oli selvästi keskeisin syy tulla Suomeen opiskelemaan: peräti 89 prosenttia opiskelijoista valitsi tämän merkittäväksi Suomeen tulon syyksi. Vastaavasti terveys- ja hyvinvointialaa opiskelevista peräti 79 prosenttia kertoi, että merkittävä syy tulla Suomeen opiskelemaan oli kiinnostus työskennellä Suomessa valmistumisen jälkeen. Terveys- ja hyvinvointialan opiskelijoista vain alle puolet (42 %) ilmoitti, että opiskelumaan valintaan oli vaikuttanut Suomen maineikas koulutusjärjestelmä. Henkilökohtaisten suhteiden merkitys motivaatiotekijänä jakaantui eri koulutusala opiskelevien kesken. Esimerkiksi terveys- ja hyvinvointialaa opiskelevista melkein kaksi kolmasosaa (65 %) kertoi tämän olevan eräs tekijä opiskella Suomessa, kun taas tekniikan alaa opiskelevista vain pieni osa (13 %) mainitsi henkilökohtaiset suhteet yhdeksi tekijäksi opiskella Suomessa. Tämä voi liittyä sukupuoleen, sillä terveysalan opiskelijat ovat tyypillisesti naisia.

Taulukko 2. Motiivit koulutusalan näkökulmasta

	Suomen koulutus- järjestelmän maine	Korkea- kouluni mai- ne***	Koulutus- ohjelmani maine	Suomessa työsken- tely*	Henkilö- kohtaiset suh- teet***
Kasvatustieteet	89 %	17 %	36 %	50 %	27 %
Humanistiset ja taidealat	77 %	52 %	31 %	55 %	30 %
Yhteiskuntatieteet	47 %	12 %	18 %	55 %	37 %
Kauppa ja hallinto	75 %	27 %	20 %	43 %	34 %
Luonnontieteet	84 %	25 %	20 %	53 %	29 %
ICT	69 %	31 %	34 %	48 %	24 %
Tekniikan ala	68 %	32 %	23 %	38 %	13 %
Maa- ja metsätalous	35 %	16 %	27 %	16 %	19 %
Terveys ja hyvinvointialat	42 %	18 %	19 %	79 %	65 %
Palvelualat	66 %	6 %	5 %	53 %	29 %
Kaikki	69 % (n = 311)	28 % (n = 133)	24 % (n = 121)	49 % (n = 219)	30 % (n = 135)

*p<0,05 ***p<0,001

Tarkasteltaessa motivaatiota sen mukaan missä opiskelijoiden alempi tutkinto on suoritettu (kuvio 4) voidaan havaita, että Euroopan ulkopuolelta tuleville opiskelijoille suomalaisen koulutuksen maine ja kiinnostus työllistyä Suomeen opintojen jälkeen olivat selvästi keskeisimmät syyt saapua Suomeen opiskelemaan. EU/ETA-maista tulevista myös henkilökohtaiset syyt (32 %) ja halu työskennellä Suomessa (33 %) olivat jossain määrin vaikuttaneet opiskelumaan valintaan.

Kuvio 4. Motiivit saapua Suomeen opiskelemaan alemman tutkinnon suoritusalueen mukaan

Kuten kuvio 4 ilmenee, EU/ETA-maista tulevien opiskelijoiden vastaukset jakaantuvat tasan eri tekijöiden välille. Vaikka suurin osa (67 %) kertoikin, että suomalaisen koulutusjärjestelmän maine oli ollut merkittävä syy saapua Suomeen, noin puolet (51 %) ilmoitti, että opiskelupaikan valintaan oli vaikuttanut nykyisen koulutusohjelman maine ja laatu. Lisäksi vajaa puolet (45 %) piti nykyisen koulutusohjelman henkilökunnan mainetta keskeisenä Suomeen saapumisen syynä. Nämä eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä.

5.2 Opiskelijoiden opintojen jälkeiset suunnitelmat

Eurostudent-kyselyn tulokset osoittavat, että ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista puolet (50 %) aikoi jäädä valmistumisen jälkeen asumaan Suomeen ja vain kolme prosenttia suunnitteli paluuta takaisin kotimaahansa ja seitsemän prosenttia muuttavansa jonnekin muualle kuin kotimaahan. Huomattava osuus vastaajista (40 %) ei kuitenkaan tiennyt tai ei ollut päättänyt vielä, mihin maahan valmistumisen jälkeen asettuu. Suomeen jääminen kuului hieman tyypillisemmin ammattikorkeakouluissa (52 %) kuin yliopistossa opiskelevien (47 %) suunnitelmiin. Yliopistoissa opiskelevat aikoivat puolestaan useammin muuttaa takaisin kotimaahan tai johonkin muuhun maahan (taulukko 3). Koulutusaloittain tarkastellen Suomeen jäämistä suunnittelivat erityisesti yhteiskuntatieteellisen (72 %) sekä

terveys- ja hyvinvointialan (67 %) tutkinnon suorittaneet. Sen sijaan maa- ja metsätalouso-
 lan (25 %) sekä luonnontieteiden alan (36 %) tutkinnon suorittaneista melko pieni osuus
 aikoi jäädä Suomeen asumaan valmistumisen jälkeen. Opiskelijan tutkinto- tai korkea-
 koulutyyppillä tai koulutusallalla ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevää yhteyttä valmis-
 tumisen jälkeisiin suunnitelmiin asuinmaan suhteen.

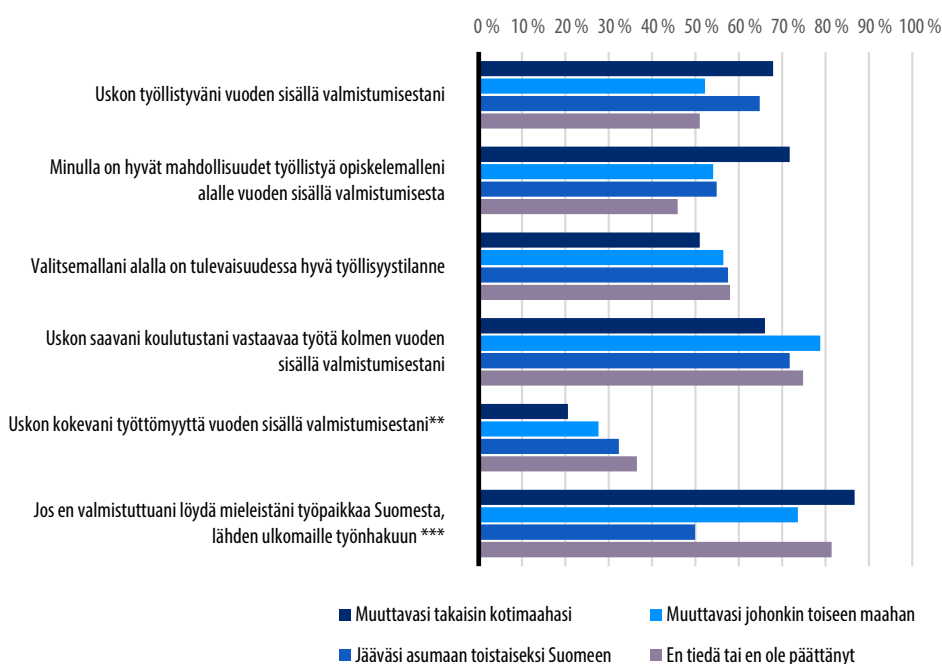
Taulukko 3. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden suunnitelmat valmistumisen jälkeen korkeakoulu-
 tyypeittäin ja koulutusaloittain

	Muuttaa takaisin kotimaahan	Muuttaa muualle kuin koti- maahan	Jää asumaan Suomeen	Ei tiedä vielä	Yht. (n)
Kaikki	4 %	7 %	50 %	40 %	100 % (n = 458)
Yliopisto-opiskelija	4 %	10 %	47 %	39 %	100 % (n = 235)
Ammattikorkeakoulu- opiskelija	3 %	4 %	52 %	41 %	100 % (n = 223)
Humanistiset ja taidealat	1 %	12 %	54 %	34 %	100 % (n = 51)
Yhteiskuntatieteet	6 %	-	72 %	22 %	100 % (n = 17)
Kauppa ja hallinto	4 %	5 %	48 %	43 %	100 % (n = 118)
Luonnontieteet	6 %	10 %	35 %	48 %	100 % (n = 15)
ICT	0,5 %	10 %	52 %	38 %	100 % (n = 86)
Tekniikan ala	4 %	6 %	40 %	49 %	100 % (n = 86)
Maa- ja metsätalous	-	19 %	25 %	56 %	100 % (n = 6)
Terveys- ja hyvinvointialat	4 %	2 %	67 %	27 %	100 % (n = 37)

Yleisesti ottaen ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden usko omaan työllistymiseensä ja koulutusta vastaavan työn löytymiseen ei ole ihan yhtä vahva kuin suomalaisilla tutkinto-opiskelijoilla.

Kuvio 5. Opiskelijoiden suhtautuminen työllistymiseensä valmistumisen jälkeen (Täysin samaa tai samaa mieltä olevien %-osuus)

*** $p < 0,001$ ** $p < 0,01$

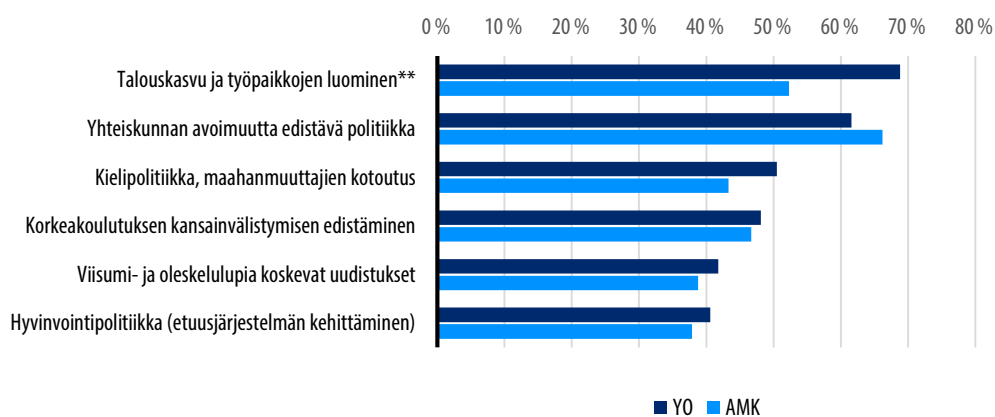
Kuten kuviosta 5 ilmenee, Suomeen jäämistä suunnittelevista ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista 65 prosenttia uskoi kuitenkin työllistyvänsä vuoden sisällä valmistumisestaan. Takaisin kotimaahansa palaavista tätä mieltä oli 68 prosenttia ja 72 prosenttia paluuta suunnittelevista uskoi myös työllistyvänsä opiskelemalleen alalle. Epävarmimpia oman työllistymisensä suhteen olivat ne ulkomaiset tutkinto-opiskelijat, jotka olivat epävarmoja myös valmistumisen jälkeisestä asuinpaikastaan. Heistä yli kolmannes (37 %) uskoi kokevansa työttömyyttä vuoden sisällä valmistumisestaan ($p < 0,01$). He olivat myös takaisin kotimaahan paluuta suunnittelevien ohella halukkaimpia lähtemään ulkomaille työnhakuun, mikäli mieleistä työpaikkaa ei Suomesta löydy. Sen sijaan Suomeen jäämistä suunnittelevat olivat muita ryhmiä haluttomampia lähtemään työnhakuun ulkomaille ($p < 0,001$) (kuvio 5).

5.3 Opiskelijoiden suunnitelmiin vaikuttavat tekijät

Eurostudent VII -kyselyn perusteella ennen opintojen alkamista 56 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista ja 43 prosenttia yliopisto-opiskelijoista oli suunnitellut jäävänsä Suomeen valmistumisen jälkeen ($p = 0,051$). Kun kysyttiin tämänhetkisiä aikomuksia, Suomeen suunnitteli ainakin toistaiseksi jäävänsä ammattikorkeakouluopiskelijoista 52 prosenttia ja yliopisto-opiskelijoista 47 prosenttia ($p = 0,114$). Ammattikorkeakouluissa opiskelevilla halu jäädä Suomeen oli siis opintojen kuluessa hieman vähentynyt, yliopistoissa opiskelevilla taas lisääntynyt. Eri korkeakoulusektoreilla opiskelevien erot suunnitelmien suhteen eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä. Parilla kymmenellä opiskelijalla mieli oli kuitenkin muuttunut opiskelun kuluessa siten, että he päättivätkin jäädä Suomeen, toisin kuin ennen opiskelua olivat suunnitelleet. Mielen muuttumisen syiksi ilmoitettiin useimmiten suomalainen elämäntyyli, suomalaisen yhteiskunnan sopiminen itselle ja perheen tai läheisten asuminen Suomessa. Lähitulevaisuuden suunnitelmista epävarmoja oli paljon: ammattikorkeakouluopiskelijoista 41 prosenttia ja yliopisto-opiskelijoista 39 prosenttia eivät vielä tieneet, mitä aikovat tehdä valmistumisensa jälkeen.

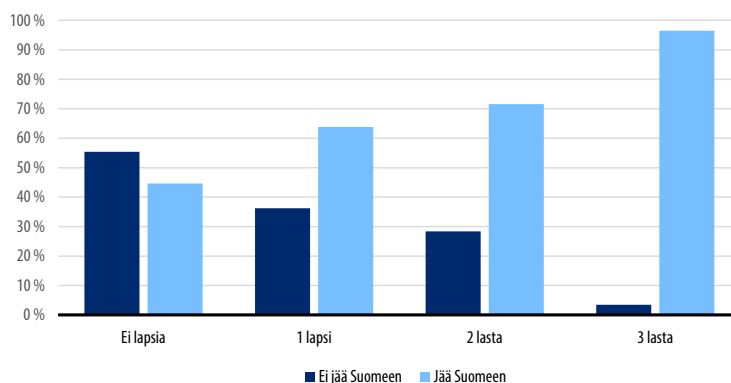
Ulkomaisilta opiskelijoilta tiedusteltiin myös, millaiset toimet yhteiskunta- ja korkeakoulu-politiikassa vaikuttaisivat heidän suunnitelmiinsa jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen. Eniten mainintoja saivat yhteiskunnan avoimuutta edistävä politiikka, talouskasvu ja työpaikkojen luominen sekä työmarkkinapolitiikka (ks. kuvio 6). Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat eivät eronneet vastauksissaan toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Ainoastaan talouskasvun ja työpaikkojen luomisen suhteen ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden vastaukset erosivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi ($p < 0,01$). Yliopisto-opiskelijoista 69 prosenttia uskoi talouskasvun ja työpaikkojen luomisen vaikuttavan Suomessa pysymisen päätökseen, kun ammattikorkeakoulussa opiskelevista samoin ajatteli selvästi harvempi, 52 prosenttia.

Kuvio 6. Poliittikkatoimet, joilla vastaajat uskoivat olevan vaikutusta haluun jäädä Suomeen (% vastaajista maininnut)

** $p < 0,01$

Suomeen jäävät eivät eronneet iän tai sukupuolen osalta muista ulkomaisista opiskelijoista tilastollisesti merkitsevästi, vaikka naiset ja hieman vanhemmat opiskelijat aikoivat useammin jäädä Suomeen kuin miehet ja nuoremmat opiskelijat. Merkityksellisin tekijä Suomeen jäämisen preferoimisessa näyttäisi olevan perhetilanne eli se, onko opiskelijalla lapsia ja kuinka monta (ks kuvio 7).

Kuvio 7. Ulkomaisten opiskelijoiden lapsiluku ja Suomeen jäämistä suunnittelevien osuus (%)⁶

Ulkomaisista opiskelijoista lapsia oli noin 19 prosentilla: yksi lapsi oli yhdeksällä prosentilla, kaksi lasta viidellä prosentilla, kolme lasta kolmella prosentilla. Aineistossa oli myös kolme opiskelijaa (0,6 %), joilla oli neljä lasta (nämä jätetty kuviosta 7 pois). Ammattikorkeakouluissa perheellisten opiskelijoiden osuus oli miltei kaksinkertainen yliopistoihin verrattuna (28 % vs. 15 %). Kuviosta 7 näemme, että mikäli opiskelijalla ei ole lapsia, hän useimmiten suunnittelee lähtevänsä Suomesta pois valmistumisen jälkeen. Suomeen jäämisen todennäköisyys taas kasvaa tasaisesti lapsiluvun myötä.

Taulukossa 4 on kuvattu ne taustatekijät, jotka olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä valmistumisen jälkeisiin suunnitelmiin, eli siihen, jääkö opiskelija Suomeen vai ei. Mikäli Suomeen tuloa oli motivoinut alun alkaen se, että puoliso asuu Suomessa, vaikutti se edelleen myös jäämispäätökseen ($p < 0,001$). Samaan tapaan ne, joiden Suomeen tuleminen oli motivoinut aiempi opiskelukokemus maassamme esimerkiksi opiskelijavaihdon kautta, suunnittelivat myös muita useammin jäämistä valmistumisen jälkeen ($p < 0,05$). Päätökseen jäädä tai lähteä Suomesta vaikutti myös se, missä maassa alempi korkeakoulututkinto oli suoritettu: Muita todennäköisemmin meille jäämistä suunnittelivat Euroopassa (sekä EU- että ei-EU-maat) tutkinnon suorittaneet, sen sijaan Euroopan korkeakoulutusalueen ulkopuolelta tulleet aikoivat jäädä Suomeen selvästi harvemmin ($p < 0,05$).

⁶ $\chi^2(1) = 22,672; p < 0,001$ (lapsia/ei lapsia x jää/ei), $\chi^2(3) = 8,336; p < 0,05$ (lapsiluku x jää/ei)

Taulukko 4. Ulkomaisten opiskelijoiden valmistumisen jälkeisiin suunnitelmiin yhteydessä olevat taustatekijät

	Jää Suomeen % (n)	Ei jää Suomeen % (n)	Kaikki % (n)
Suomeen tuloa motivoineet tekijät			
Puoliso/kumppani asuu Suomessa tai on muuttamassa Suomeen***	41 % (n = 90)	19 % (n = 45)	30 % (n = 135)
Halu työskennellä Suomessa valmistumisen jälkeen***	65 % (n = 144)	32 % (n = 74)	49 % (n = 218)
Aik. opinnot tai opiskelijavaihto Suomessa*	19 % (n = 34)	9 % (n = 23)	14 % (n = 57)
Maa, jossa alempi tutkinto suoritettu**			
EU-maat	37 % (n = 17)	18 % (n = 41)	26 % (n = 41)
ei-EU-maat, mutta EHEA	14 % (n = 11)	6 % (n = 8)	10 % (n = 19)
ei-EHEA-maat	49 % (n = 35)	76 % (n = 71)	64 % (106)

*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05

Opiskeluun liittyvät olosuhteet ja opiskelukokemukset vaikuttavat luonnollisesti siihen, kuinka hyvin ulkomaiset opiskelijat kiinnittyvät osaksi sosiaalista ja akateemista ympäristöä. Taulukossa 5 on kuvattu ne opiskeluolosuhteisiin ja -kokemuksiin liittyvät tekijät, jotka olivat yhteydessä valmistumisen jälkeisiin suunnitelmiin. Kiinnostavaa on, että ne ulkomaiset opiskelijat, jotka olivat kokeneet erilaisia vaikeuksia opiskelujen etenemisessä, suunnittelivat useammin jäävänsä Suomeen kuin muut. Tällaisia ongelmia olivat erityisesti toimeentuloon, työssäkäyntiin, lastenhoitoon ja terveydellisiin syihin liittyvät ongelmat. Nämä erilaiset ongelmat heijastuvat usein suoriutumiseen opinnoista, ja tämä näkyy myös taulukosta 5: Suomeen jäämistä suunnittelevissa oli enemmän sellaisia opiskelijoita, jotka kokivat suoriutuvansa opinnoista hieman huonommin kuin muut. Samalla he kuitenkin myös kokivat saavansa hyvin tukea ja apua opetushenkilöstöltä.

Taulukko 5. Ulkomaisten opiskelijoiden valmistumisen jälkeisiin suunnitelmiin yhteydessä olevat, opiskeluun liittyvät tekijät

	Jää Suomeen % (n)	Ei jää Suomeen % (n)	Kaikki % (n)
Opiskelijen etenemistä vaikeuttanut			
Toimeentulo-ongelmat*	28 % (n = 64)	19 % (n = 43)	19 % (n = 43)
Työssäkäynti*	24 % (n = 45)	13 % (n = 29)	19 % (n = 74)
Lastenhoito/perhesyyt**	10 % (n = 25)	4 % (n = 9)	7 % (n = 34)
Terveydelliset syyt*	13 % (n = 24)	6 % (n = 14)	9 % (n = 38)
Opetushenkilöstö on motivoinut minua tekemään parhaani*	57 % (n = 113)	49 % (n = 129)	53 % (n = 242)
Suoriudun opinnoista paremmin kuin opiskelutoverini*	47 % (n = 107)	54 % (n = 122)	50 % (n = 229)

** p < 0,01, * p < 0,05

Opiskeluun liittyvien tekijöiden lisäksi myös työskentely opintojen aikana ja luottamus työllistymiseen erotti Suomeen jäävien ryhmän muista ulkomaisista opiskelijoista (taulukko 6). Ne opiskelijat, jotka olivat aikeissa jäädä Suomeen, olivat luottavaisempia tulevan työllistymisensä suhteen: Suurin osa niistä, jotka eivät suunnitelleet jäävänsä Suomeen, olivat epäileväisiä tulevan työllistymisensä suhteen. Huomionarvoista on myös se, että he työskentelivät selvästi harvemmin opiskelijan ohessa kuin Suomeen jäämistä suunnittelivat ulkomaiset opiskelijat.

Taulukko 6. Ulkomaisten opiskelijoiden valmistumisen jälkeisiin suunnitelmiin yhteydessä olevat, työllistymiseen liittyvät tekijät

	Jää Suomeen % (n)	Ei jää Suomeen % (n)	Kaikki % (n)
Ei usko kokevansa työttömyyttä valmistumisen jälkeen*	49 % (n = 112)	40 % (n = 91)	44 % (203)
Tämänhetkinen tilanne (opiskelija/ ansiotyössä)**	58 % / 41,7 % (n = 88 / n = 45)	82 % / 18,3 % (n = 94 / n = 23)	69 % / 31 % (n = 182 / n = 68)

** p < 0,01, * p < 0,05

Ulkomaisilta opiskelijoilta kysyttiin myös, kuinka tyytyväisiä he olivat opiskelun aikana saamiinsa erilaisiin tukimuotoihin. Näitä olivat opiskelun tukipalvelut (mm. tuutorointi, akateeminen kirjoittaminen), opiskelu- ja oppimistilojen tarjonta (esim. kirjasto, tietokone-alueet), tuki opiskelun ja työssäkäynnin yhteensovittamiseen, tuki opiskelun ja perheen yhteensovittamiseen sekä tuki valmistautumisessa työelämään valmistumisen jälkeen. Vastausten jakaumat eivät eronneet tilastollisesti merkitsevästi Suomeen jäävien ja muiden välillä.

5.4 Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tilastot täydentävät hyvin Eurostudent-kyselyn tuloksia, sillä ne mahdollistavat tutkinnon suorittaneiden sijoittumisen (työllistymisen) tarkastelun vuosi valmistumisen jälkeen kansalaisuuden mukaan. Seuraava analyysi keskittyy yliopistoista ja ammattikorkeakouluista valmistuneiden tilanteeseen vuonna 2018 korkeakoulusektoreittain ja koulutusaloittain kansalaisuuden mukaan tarkasteltuna. Kansalaisuus on Vipusen tilastoissa jaoteltu kolmeen kategoriaan: Suomi, EU- ja ETA-maat (pl. Suomi) sekä muut maat.

Vipusen tilastot osoittavat, että suurin osa ammattikorkeakouluista (89 %) ja yliopistoista (88 %) valmistuneista suomen kansalaisista oli työllisiä vuosi valmistumisen jälkeen (ks. taulukot 7 ja 8). Sen sijaan ulkomaisten kansalaisista työllisten osuus (43–53 %) oli huomattavasti pienempi. He eivät jää kuitenkaan työttömiksi Suomeen sen yleisemmin kuin suomalaiset korkeakouluista valmistuneet. Eroa työllisissä selittää pikemminkin EU- ja ETA-sekä muiden maiden kansalaisten maastamuutto korkeakoulusta valmistumisen jälkeen. Ammattikorkeakouluista valmistuneista EU- ja ETA-maiden kansalaisista reilu kolmannes (38 %) oli muuttanut maasta vuosi valmistumisen jälkeen. Yliopistoista valmistuneista maasta muuttaneita oli 43 prosenttia. Muiden maiden kansalaisista poismuuttaneita oli

noin neljännes. Tarkasteltaessa maasta muuttaneita maanosittain havaitaan, että muutto on tyypillistä erityisesti amerikkalaisille ja aasialaisille tutkinnon suorittaneille. Sen sijaan afrikkalaiset jäävät tyypillisesti Suomeen. (Vipunen 2021.) Vaikka Vipusen tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia Eurostudent-kyselyn tulosten kanssa, voidaan kuitenkin päätellä, että Suomesta pois muuttaneiden korkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaan kansalaisten osuus (vuosi valmistumisen jälkeen) on huomattavasti suurempi kuin poismuuttoa valmistumisvaiheessa suunnittelevien osuus.

Taulukko 7. Ammattikorkeakouluista valmistuneiden sijoittuminen kansalaisuuden mukaan vuonna 2018 (tilanne vuosi valmistumisen jälkeen)⁷

Kansalaisuus	Työllinen	Päätoiminen opiskelija	Työtön	Muut	Muuttanut maasta	Yht.
Suomi	89 % (n = 21156)	3 % (n = 609)	5 % (n = 1125)	2 % (n = 510)	1 % (n = 315)	100 % (n = 23715)
EU- tai ETA-maat (pl. Suomi)	43 % (n = 126)	4 % (n = 12)	7 % (n = 21)	7 % (n = 21)	38 % (n = 111)	100 % (n = 291)
Muut maat	53 % (n = 603)	4 % (n = 45)	4 % (n = 51)	16 % (n = 186)	23 % (n = 261)	100 % (n = 1146)
Yhteensä	87 % (n = 21885)	3 % (n = 666)	5 % (n = 1197)	3 % (n = 717)	3 % (n = 687)	100 % (n = 25152)

⁷ Tiedot perustuvat Vipusen tilastoihin: <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Tutkinnon-suorittaneiden-sijoittuminen.aspx>

Taulukko 8. Yliopistoista valmistuneiden sijoittuminen kansalaisuuden mukaan vuonna 2018 (tilanne vuosi valmistumisen jälkeen)⁸

Kansalaisuus	Työllinen	Päätoiminen opiskelija	Työtön	Muut	Muuttanut maasta	Yht.
Suomi	88 % (n = 11583)	2 % (n = 216)	5 % (n = 627)	3 % (n = 369)	3 % (n = 363)	100 % (n = 13158)
EU- tai ETA-maat (pl. Suomi)	36 % (n = 108)	0 % (n = 1)	4 % (n = 12)	17 % (n = 51)	43 % (n = 132)	100 % (n = 304)
Muut maat	50 % (n = 582)	3 % (n = 30)	4 % (n = 51)	19 % (n = 216)	25 % (n = 288)	100 % (n = 1167)
Yhteensä	84 % (n = 12273)	2 % (n = 247)	5 % (n = 690)	4 % (n = 636)	5 % (n = 783)	100 % (n = 14629)

Yliopistoista ja ammattikorkeakouluista valmistuneiden ulkomaan kansalaisten joukossa työllisten osuus (v. 2015–2018) oli suomalaisia matalampi kaikilla koulutusaloilla. Ammattikorkeakoulujen koulutusaloista terveys- ja hyvinvointialan tutkinnon suorittaneet työllistyivät Suomessa parhaiten kansalaisuudesta riippumatta: EU- ja ETA-maiden sekä muiden maiden kansalaisista työllistyneiden osuus oli yli 70 prosenttia kun suomalaisista työllistyneitä oli 91 prosenttia. Myös yliopistoista valmistuneiden terveys- ja hyvinvointialan tutkinnon suorittaneiden työllisten osuus oli koulutusaloista korkein suomen kansalaisilla (95 %). Sen sijaan terveys- ja hyvinvointialan yliopistotutkinnon suorittaneiden ulkomaiden kansalaisten työllistyneiden osuus oli huomattavasti matalampi (43–45 %). Yliopistoista valmistuneista ulkomaiden kansalaisista työllistyneiden osuus oli suurin luonnontieteiden ja tekniikan alan tutkinnon suorittaneilla (45–50 %) sekä EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevilla myös tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen (ICT) tutkinnon suorittaneilla (n. 50 %). Myös ammattikorkeakouluista valmistuneiden luonnontieteiden tai tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alan tutkinnon suorittaneiden ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistyneiden osuus (56 %) oli muita koulutusaloja korkeampi (toiseksi korkein terveys- ja hyvinvointialan tutkinnon suorittaneiden jälkeen).

⁸ Tiedot perustuvat Vipusen tilastoihin: <https://vipunen.fi/fi-fi/yliopisto/Sivut/Tutkinnon-suorittaneiden-sijoittuminen.aspx>

6 Pohdinta ja johtopäätökset

Tässä artikkelissa analysoimme ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden motivaatioita hakeutua Suomeen opiskelemaan ja kiinnostusta jäädä Suomeen opintojen jälkeen. Tarkastelimme myös ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden sijoittumista tutkinnon jälkeen työllistymisen näkökulmasta.

Analyysin tulosten perusteella Suomen koulutusmaine houkuttelee ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita vuosi toisensa jälkeen maahan. Opiskelumaan valinnassa korostuvat siten analyysimme mukaan koulutukselliset tekijät (Perez-Encinas ym. 2020). Vaikuttaa myös siltä, että lukuvuosimaksut eivät ole heikentäneet Suomen kiinnostavuutta. Tarkasteltaessa opiskelumaan valintaan liittyviä motivaatiotekijöitä sukupuolen näkökulmasta voidaan aineistossa havaita pientä eroa: naisopiskelijalle perhesuhteet ovat miesopiskelijoita yleisempi syy tulla Suomeen opiskelemaan. Kaikki ulkomaiset opiskelijat eivät siis tule Suomeen ainoastaan maineen vuoksi, vaan kuten Perez-Encinas kumppaneineen (2020) esittävät, myös sosiaalisilla tekijöillä on merkitystä opiskelumaata valittaessa. Henkilökoh- taisten syiden merkitys on korostunut myös aiemmissa Suomea koskevissa ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita tarkastelevissa tutkimuksissa (Kinnunen 2003; SAMOK 2008).

Ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla on myös selvästi kiinnostusta jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen. Eurostudent-kyselyssä kerätyn aineiston perusteella noin puolet ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista suunnitteli jäävänsä Suomeen asumaan valmistumisen jälkeen ja vain kymmenen prosenttia suunnitteli palaavansa takaisin kotimaahansa tai muuttavansa johonkin muuhun maahan. Kuitenkin huomattava osuus ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista (40 %) ei vielä tiennyt mihin maahan valmistumisen jälkeen asettuu. Kaikenkaikkiaan Suomeen jääminen kuului hieman tyypillisemmin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistossa opiskelevien suunnitelmiin.

Analyysin tuloksista ilmenee, että opiskelijan päätös Suomeen jäämisestä tai pois muuttamisesta valmistumisen jälkeen on vahvasti yhteydessä perhe- ja työtilanteeseen. Opiskelijat, jotka suunnittelivat jäävänsä Suomeen, olivat useimmiten perheellisiä ja ansiotöissä opiskelujensa aikana. Vastaavia huomioita on esitetty myös Mathies ja Karhusen (2020) tutkimuksessa, jossa perhesuhteet olivat merkittävä Suomeen jäämistä edistävä tekijä. Suomeen jäämistä näytti ennustavan myös aiempi kokemus Suomessa asumisesta esimerkiksi opiskelijavaihdon kautta, sekä lähtömaan sijainti Euroopassa. Tämä lienee yhteydessä

siihen, että mitä lähempää Suomeen tullaan, sitä helpompi on myös sopeutua suomalaiseen elämäntyyliin sekä opiskelu- ja työelämään.

Tarkasteltaessa erilaisten politiikkatoimien vaikutusta opiskelijoiden halukkuuteen jäädä Suomeen opintojen jälkeen korostuivat vastauksissa yhteiskunnan avoimuutta edistävä politiikka, talouskasvu ja työpaikkojen luominen sekä työmarkkinapolitiikka. Työvoimapolitiittisten tavoitteiden ohella voikin olla tarpeen huomioida myös yhteiskunnan vastaanottavaisuus ulkomaisia opiskelijoita kohtaan. Vastaavia tuloksia on esitetty myös kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa (ks. esim. Perez-Encinas ym. 2020).

Analysimme perusteella näyttää myös siltä, että Suomeen jäämistä suunnittelevilla on ollut keskimääräistä enemmän vaikeuksia opintiellään, ja Suomesta pois muuttavat taas ovat pärjänneet opinnoissa paremmin. Tämä voi olla yhteydessä siihen, että Suomeen jäävät ovat hieman vanhempia ja usein perheellisiä, jolloin erilaiset lastenhoitoon ja työ-säkäyntiin liittyvät, opintoja hidastavat tekijät ovat ymmärrettäviä. Toisaalta meille jäävät ovat myös kokeneet saaneensa hyvin tukea korkeakoulujen opetushenkilökunnalta. Akateemisen ympäristön merkitys on ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden näkökulmasta ratkaiseva ja siten korkeakouluilla on tärkeä rooli ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden koututumisen tukemisessa (Korhonen 2015; Kinnunen 2003).

Vipusen tilastoihin perustuva tarkastelu osoittaa, että valmistumisvaiheen aikeista huolimatta huomattava osuus ulkomaisista opiskelijoista muuttaa pois Suomesta valmistumisen jälkeen. Esimerkiksi ammattikorkeakouluista valmistuneista EU- ja ETA-maiden kansalaisista reilu kolmannes (38 %) ja yliopisto-opiskelijoista 43 prosenttia oli muuttanut pois Suomesta vuosi valmistumisen jälkeen (v. 2018). Vaikka tässä analyysissä ei selvitetty muuttoon vaikuttaneita syitä, on kuitenkin mahdollista, ettei työpaikkaa löytynyt Suomesta suunnitelmista huolimatta. Suomeen jäämistä suunnittelevat tyypillisesti esimerkiksi terveys- ja hyvinvointialan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, jotka myös työllistyvät Suomessa hyvin.

Tämän artikkelin aineisto ei kohdistunut maahanmuuttokäytänteisiin liittyviin oikeudellisiin lähtökohtiin. Maahanmuuttoon ja oleskeluun liittyvä lupaprosessi on kuitenkin ollut kansallisessa koulutuspolitiikassa eräs keskustelun aihe, jota on haluttu sujuvoittaa (OKM 2019; Valtioneuvosto 2019). Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa on myös esitetty, että ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ovat heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa muihin kansa opiskelijoihin verrattuna, mikä voi lisätä tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta (Marginson 2012). Tämän johdosta tulevissa tutkimuksissa voitaisiinkin tarkastella ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden oikeudellista asemaa ja sen vaikutuksia Suomeen integroitumisessa.

Covid-19 vaikutukset ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden liikkuvuuteen

Tässä artikkelissa hyödynnetty aineisto on kerätty ennen COVID-19 pandemian puhkeamista. On kuitenkin selvää, että COVID-19 kriisillä on ollut jo nyt merkittäviä vaikutuksia ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden hakeutumiseen ja opintojen edistymiseen lyhyellä tähtämellä. Kriisin seurauksena tapahtunut nopea siirtyminen online-opetukseen, uusien opiskelijoiden sisäänottojen lykkääminen (mm. Erasmus Mundus -rahoitteisissa ohjelmissa), maahantuloon ja matkustamiseen liittyvät haasteet ja monet terveysturvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat hankaloittaneet merkittävästi myös ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden opiskelua (European Commission 2020).

Tätä kirjoittaessa COVID-19 pandemian päätös ei ole selvästi näköpiirissä, joten on vielä mahdotonta ennakoida millaisia pysyväisvaikutuksia kriisi jättää jälkeensä. Suurimmat vaikutukset tulevat olemaan niissä EU:n ulkopuolisissa maissa, joissa koulutusvienti muodostaa merkittävän tulonlähteen korkeakouluille. Pandemian väistymisen oletettava epätahtisuus (länsimaat vs. muut maat) ja opiskelijoiden epävarmuus tulevaisuudesta sekä terveydellisistä että taloudellisista näkökulmista saattaa merkittävästikin hillitä tutkinto-opiskelua ulkomailla. Toisaalta Suomen imago turvallisena maana (OPH 2018) ja opiskelun suhteellinen edullisuus suhteessa muihin maihin saattaa toimia myös suomalaisten korkeakoulujen vetovoimatekijänä COVID-19 kriisin jälkeisenä aikana. Korkeakoulujen olisi hyvä tästä syystä huomioida myös ulkomaisen tutkinto-opiskelun edellyttämät kehitystarpeet osana COVID-19 kriisin jälkihoitoa.

7 Tutkimustuloksiin perustuvat suositukset

Edellisessä luvussa esiteltyjen johtopäätösten perusteella ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen saapuminen ja Suomeen asettuminen on kytköksissä sekä opiskelijan lähtömaan että vastaanottavan maan (Suomen) koulutuksellisiin, sosiaalisiin, kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin tekijöihin. Analyysin johtopäätösten ja aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella esitämme seuraavaksi kolme näkökulmaa, joiden kautta voidaan tukea ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen muuttamista, Suomessa opiskelua ja opintojen jälkeistä Suomeen jäämistä.

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden sujuva ja yhteistyöhön perustuva rekrytointi vetovoimatekijäksi

Suomalaisen koulutusjärjestelmän hyvä maine on tulosten perusteella merkittävä syy saapua Suomeen. Ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla on myös toiveissa jäädä Suomeen töihin valmistumisen jälkeen. Tuloksissa eivät kuitenkaan korostu korkeakoulujen tai koulutusohjelmien maine: opiskelijat ovat tämän aineiston perusteella tulossa ensisijaisesti Suomeen opiskelemaan ja töihin, eivätkä johonkin tiettyyn korkeakouluun. Tämän vuoksi tiiviimpi, eri tahojen välinen yhteistyö kansainvälisten koulutusohjelmien markkinoinnissa ja opiskelijarekrytinnissa voi olla hyödyllistä.

Aineiston analyysissä ei huomioitu maahanmuuttoon liittyviä lupakäytäntöjä. Kuitenkin aikaisempien kansallisten selvitysraporttien perusteella (OKM 2019) saumaton yhteistyö korkeakoulujen ja maahanmuutosta vastaavan viranomaistahon välillä on tärkeää ja olennainen kansallinen kehittämiskohde. Suomi pienenä ei-englannin kielisenä maana kilpailee ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista useiden muiden kansainvälistä koulutusta tarjoavien opiskelumaiden kanssa, kuten Alankomaiden, Iso-Britannian ja Australian kanssa. Tällöin sujuva ja saavutettavat oleskeluluvan hakemiseen liittyvät palvelut voivat olla yksi keskeinen vetovoimatekijä, jossa Suomella näyttäisi olevan vielä parannettavaa.

Työelämään tutustuminen jo opintojen aikana lisää ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden todennäköisyyttä jäädä Suomeen

Opiskelijoiden mahdollisuudet tutustua suomalaiseen työelämään jo opintojensa aikana lisäsivät halukkuutta jäädä Suomeen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tuloksissa korostui myös opetushenkilökunnalta saatu kannustus ja tuki. Aiemmassa tutkimus-

selvityskirjallisuudessa on myös korostettu opetushenkilökunnan kannustavaa roolia työpaikkojen etsimisessä (Medveda 2018) ja verkostoitumismahdollisuuksien tarjoamista sekä ulkomaisille ja suomalaisille opiskelijoille (Kinnunen 2003) että ulkomaisille opiskelijoille ja suomalaisille työnantajajille (OKM 2019). Lisäksi Välimaan ja kumppaneiden (2013) selvityksessä ilmeni, että kansainväliset koulutusohjelmat ovat verrattain strukturoituja eikä opiskelijoilla ole välttämättä mahdollisuutta vaikuttaa opintojen sisältöön esimerkiksi valitsemalla vapaastivalittavia suomenkielen kursseja. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna opinto-ohjelmien riittävän joustavat opetussuunitelmat voisivat mahdollistaa esimerkiksi suomenkielen kurssien sisällyttämisen laajemmin osaksi omaa tutkintoa.

Ulkomaisten opiskelijoiden työnhakua voitaisiin parantaa myös viestinnällisin keinoin. Esimerkiksi työpaikkoja voi olla hankala löytää silloin, kun työpaikkailmoitukset ovat ainoastaan suomenkielillä tai niistä ei ilmoiteta erikseen julkisissa työnhakufoorumeissa (Medveda 2018). Myös työvoimatoimistoilla voisi olla nykyistä aktiivisempi rooli työpaikkojen hakemisessa ulkomaisille opiskelijoille (Kinnunen 2003, OKM 2019) ja suomenkielen osaamisen edellytyksissä voisi työnantajille tarjota joustoa; kielitaito ei ole stabiili ominaisuus, vaan jatkuvasti kehittyvä taito, jota suomenkielinen työyhteisö voi omalta osaltaan tukea. Eritastaisten henkilöiden työllistymisen edistämiseksi on myös esitetty anonyymiä rekrytointia, joka voisi tukea myös ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymistä.

Sosiaalisilla tekijöillä on merkitystä – ulkomaiset tutkinto-opiskelijat ovat enemmän kuin hyödyntämätön työvoimaresurssi

Tarkasteltaessa niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden halukkuuteen jäädä Suomeen asumaan tutkinnon jälkeen korostuvat työpaikan ohella sosiaaliset tekijät, kuten perheellisyys. Tämän perusteella ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen jäämistä olisikin hyödyllistä tarkastella laajemmasta yhteiskuntapolitisesta näkökulmasta, johon vaikuttavat esimerkiksi lastenhoitojärjestelyt ja yhteiskunnan avoimuutta edistävä politiikka. Kansallisessa koulutuspolitiikassa on kuitenkin viimeaikoina korostettu erityisesti työvoimapolitiittisia lähtökohtia (OKM 2019). Tämä on ymmärrettävää, sillä työvoiman tarve on Suomessa jo pelkästään demografisista näkökulmista ilmeinen (Aro ym 2020). Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen jääminen linkittyy kuitenkin yksilötasolla osaksi muuta elämää, kuten tämäkin artikkelin johtopäätöksissä ilmenee. Yhteiskunnallista vastaanottavuutta ulkomaisia henkilöitä kohtaan ja sitä kautta ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden halukkuutta jäädä Suomeen asumaan voitaisiinkin edistää myös sillä, että koulutus- ja työvoimapolitiittisessa keskustelussa korostettaisiin aiempaa enemmän sosiaalisia tekijöitä ja suomalaisen yhteiskunnan moniarvoisuutta.

LÄHTEET

- Aalto, P. 2003. Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat Suomen korkeakouluissa. Korkeakoulujen politiikat ja käytännöt. Occasional paper 2a/2003. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO
- Aro, T.; Aro, R.; Honkala, N.; Huttula, T. & Mäkelä, I. 2020. Mille väestölle? Ikäryhmäkohtaiset ja alueelliset väestöennusteet sekä uusien opiskelijoiden määrien ennuste kaikilla koulutusasteilla Suomessa 2018–2040. Sitran selvityksiä 167. <https://www.sitra.fi/julkaisut/mille-vaestolle/>
- Arthur, N. 2017. Supporting international students through strengthening their social resources. *Studies in Higher Education*, 42(5), 887–894. <https://doi.org/10.1080/03075079.2017.1293876>
- European Commission (2020). Erasmus+: Coronavirus impact. https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/coronavirus-impact_en
- Halttunen, J. 2019. Ammattikorkeakoulun kansainvälistymisen johtaminen. Blogikirjoitus. Julkaistu 12.2.2019. <http://www.arena.fi/blogi/ammattikorkeakoulun-kansainvalistymisen-johtaminen/>
- Kinnunen, T. 2003. "If I can find a good job after graduation, I may stay". Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden integroituminen Suomeen. Occasional paper 2b/2003. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO/Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs
- Kokko, T.; Spens, K.; Aholainen, R.; Hakala, J.; Hokkanen, J.; Holmström, S.; Lundin, K.; Lähdeniemi, S.; Paakkanen, I. & Vihma-Purovaara, T. 2020. Yhteistyössä maailman parasta. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjausten 2017–2025 seuranta ja kehittäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:14.
- Korhonen, V. 2015. Ajelehtien kulttuurien välisessä tilassa? Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden integraatiokokemukset ja odotukset sijoittumisestaan suomalaisille työmarkkinoille. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 17 (2), 44–60.
- Mathies, C., & Karhunen, H. 2020. Do they stay or go? Analysis of international students in Finland. *Globalisation, societies, and education*. Online first. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14767724.2020.1816926>
- Marginson, S. 2012. Including the other: regulation of the human rights of mobile students in a nation-bound world. *Higher Education*, 63(4), 497–512. <https://doi.org/10.1007/s10734-011-9454-7>
- Medvedeva, A. 2018. University Internationalization and International Master's Programs. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/235249>
- Mosneaga, A. & Winther, L. 2013. Emerging Talents? International Students Before and After Their Career Start in Denmark. *Population, Space, and Place* 19, 181–195. doi: 10.1002/psp.1750
- Niemelä, A. (2008). Kansainväliset tutkinto-opiskelijat Suomen yliopistoissa. Otus/SYL-julkaisuja. <https://www.slideshare.net/otusowl/2008-kansainvaliset-tutkinto-opiskelijat-suomen-yliopistoissa>
- OKM. 2017. Yhteistyössä maailman parasta. Suomalaisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjaukset 2017–2025.
- OKM. 2019. Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden maahantulo ja integroituminen sujuvaksi yhteistyöllä. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019: 31
- OPH. 2017. Ulkomaalaisten korkeakouluopiskelijoiden sijoittuminen valmistumisen jälkeen. Tilanne vuonna 2017. Koontia Vipunen-palvelun tilastoista. <https://www.oph.fi/fi/tilastot/ulkomaalaiset-tutkinto-opiskelijat-suomen-korkeakouluissa>
- OPH. (2018). Fakta Express. Mikä toi Suomeen, milaista opiskelu täällä on? International Student Barometer -kysely korkeakoulujen ulkomaalaisille tutkinto-opiskelijoille. OPH: 6A/2018.
- OPH. (2019). Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat Suomen korkeakouluissa 2009–2018. <https://www.oph.fi/fi/tilastot/ulkomaalaiset-tutkinto-opiskelijat-suomen-korkeakouluissa>
- Perez-Encinas, A.; Rodriguez-Pomeda, P. & De Wit, H. 2020. Factors influencing student mobility: a comparative European study. *Studies in higher education*. DOI: 10.1080/03075079.2020.1725873 (online first)
- Robertson, S. 2013. *Transnational Student-Migrants and the State*. Basingstoke: Palgrave-MacMillan
- SAMOK. 2008. "We need more English information about our study, life in Finland and this country". Tutkimus ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden asemasta Suomen ammattikorkeakouluissa 2007. SAMOK julkaisut TEM (Työ- ja elinkeinoministeriö). 2021. Talent Boost -toimenpideohjelma. <https://tem.fi/talent-boost>
- Tilastokeskus. 2020a. Suomen virallinen tilasto (SVT): Yliopistokoulutus [verkkójulkaisu]. ISSN=1799-0599. 2018. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/yop/2018/yop_2018_2019-05-09_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus. 2020b. virallinen tilasto (SVT): Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-7644. 2019. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/opiskt/2019/opiskt_2019_2020-11-26_tie_001_fi.html
- Valtioneuvosto. 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma>

- Villa, T., Salminen, T. & Saari, J. 2016. Katsaus kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymiseen Suomessa. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus.
- Vipunen. 2020. Kansainvälisyys. <https://vipunen.fi/fi-fi/kkyhteiset/Sivut/Kansainv%C3%A4lisyys.aspx>
- Vipunen. 2021a. Ammattikorkeakouluista valmistuneiden työllistyminen. <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Tutkinnon-suorittaneiden-sijoittuminen.aspx>
- Vipunen. 2021b. Yliopistoista valmistuneiden työllistyminen. <https://vipunen.fi/fi-fi/yliopisto/Sivut/Tutkinnon-suorittaneiden-sijoittuminen.aspx>
- Välimaa, J.; Fonteyn, K.; Garam, I.; Van den Heuvel, E.; Linza, C.; Söderqvist, M.; Wolff, J.; Kolhinen, J. 2013. An Evaluation of International Degree Programmes in Finland. Publications of the Finnish Higher Education Evaluation Council. <https://karvi.fi/publication/evaluation-international-degree-programmes-finland/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

eurostudent.eu
★★★★★★

ISBN: 978-952-263-833-5 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)

